

Täysistunto

Keskiviikko 2.12.2020 klo 14.00—22.15

12. Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

Kansalaisaloite KAA 5/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan. Asia pantiin 26.11.2020 pidetyssä täysistunnossa pöydälle tähän täysistuntoon

Lähetekeskustelua varten varataan enintään tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Ministeri Henriksson on paikalla. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

20.40 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Ensiksi kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Kyse ei ole mistään helposta kysymyksestä.

Yhteiskunnan huumausaineita koskevaan suhtautumistapaan kuuluu sekä terveyspoliittinen että kriminaalipoliittinen näkökulma. Huumausaineiden valmistamista, luovuttamista ja myyntiä koskeva ankara rangaistavuus perustuu kansainvälisiin YK-sopimuksiin ja EU-instrumentteihin, samoin kiellettyjen aineiden luettelot. Ne asettavat reunaehdoja tällaisia tekoja koskevalle rikosoikeudelliselle sääntelylle. Kansainväliset sopimukset eivät edellytä käytön rangaistavuutta. EU-sääntelyssä käyttö on jätetty kansalliseen harkintaan.

Huumausaineen käyttörikosta koskevan rikoslain 50 luvun 2 a §:n mukaan: ”Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.” Rangaistusasteikko mahdollistaa sanktioinnin sakkomenettelyssä.

Kannabis on yleisimmin kokeiltu tai käytetty huume. Kannabiskokeilut ovat nelinkertaistuneet suomalaisessa väestössä vuoden 1992 kuudesta prosentista 24 prosenttiin vuonna 2018. Tämä tarkoittaa, että miltei joka neljäs suomalainen on elämänsä aikana kokeillut kannabista.

Parhaillaan valtioneuvoston yhteistyöryhmän valmistelussa on valtioneuvoston periaatepäätös huumausainepolitiikasta. Hallituksen sisällä ei ole mitään keskustelua siitä, että kannabiksen käytön rangaistavuus poistettaisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö ja oikeusministeriö tulevat antamaan kansalaisaloitteeseen lausunnon eduskuntakäsittelyn aikana.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä keskustelussa olisi myös hyvä keskittyä siihen, mitä voisimme tehdä enemmän huumausaineiden käytön ennalta ehkäisemiseksi, mitä voisimme tehdä enemmän pysäyttääksemme pahoinvoinnin, huumeidenkäytön ja ulkopuolisuus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

den tunteen, ja siinä työssä tarvitaan meitä kaikkia kanssaihmisinä, vanhempina, ystävinä, naapureina.

Värderade talman! Det här handlar om ett medborgarinitiativ. I regeringsprogrammet finns ingenting skrivet om att avkriminalisera användningen av cannabis, och regeringen har ingen sådan lagstiftning på gång, och någon sådan diskussion har inte heller förts internt i regeringen.

Användningen av cannabis har ökat i Finland och problematiken är allvarlig, och vi borde diskutera ännu mer på vilka sätt man kan stödja dem som har kommit in i droganvändningen och på vilket sätt man kan stödja deras familjer. Vägen framåt är ändå, åtminstone inte nu, en avkriminalisering. — Kiitoksia, tack.

20.44 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Yhteiskunta viestii lakien ja säädösten kautta, minkälainen toiminta on sopivaa ja mikä ei. Huumausaineet, ovatpa ne sitten mietoja tai kovia, ovat terveydelle haitallisia ja vaarallisia. Kielto pohjautuu siihen, että elämää ja terveyttä halutaan suojella, ja ne, jotka vaarantavat tämän, toimivat rikollisesti.

Huume-elämää läheltä nähneenä pidän surullisina ja sinisilmäisinä niitä puheita, jotka vähättelevät kannabiksen käyttöä pitäen sitä harmittomana puuhana. Tutkimusten mukaan asenteet kannabiksen käyttöä kohtaan ovat myönteisempiä niillä ihmisillä, joilla on oma-kohtaisesti huumekekeilua tai käyttöä. Harvemmin huumeiden käyttäjät aloittavat käyttöhistoriansa suoraan kovilla huumeilla, vaan he siirtyvät miedommista vahvempiin. Myös alkoholilla on tiedetysti vaikutusta kokeiluun ja käyttöön.

On tietyllä tapaa ymmärrettävääkin, että laitton toiminta halutaan saada lailliseksi. Kansalaisaloitetta on perusteltu sillä, että kannabiksen käytöstä saadut rikosmerkinnät vaikeuttavat nuorten elämää. Pidän käytön rangaistavuuden säilymistä kuitenkin hyvänä, koska uskon sen nostavan kokeilemisen kynnystä. Jollekin kannabiksen kokeilijalle voi juuri poliisin väliintulo olla käytön pysäyttävä kokemus.

Poliisi ei myöskään kannata kannabiksen käytön laillistamista, ja heidän näkemyksillään pitäisi olla painoarvoa meidän lainsäätäjien silmissä. Heillä on kentältä saatuaan kokeemukseen perustuva kanta, ettei kannabiksen käyttöä tule sallia. Jos kannabiksen käyttö vapautetaan, käyttäminen ja sitä myöten terveyshaitat lisääntyvät, ja kotimainen huumerikollisuus ja myös kansainvälinen huumerikollisuus valtaavat voimallisesti suomalaiset huumeremarkkinat. Kannabiksen käytön vapauttaminen johtaa myös muiden huumeiden lisääntyvään käyttöön.

Arvoisa puhemies! Huumeiden ja muiden päihitteiden käyttäjät ovat riippuvuutensa uhreja, ja heitä pitää auttaa pääsemään eroon päihderiippuvuudestaan heti, kun heillä on tahdo päästä hoitoon. Nykyinen hoitojärjestelmä ei ole riittävä. On myös suuria paikkakuntaisia eroja hoitopääsulle. Suomen päihdestrategia on vuodelta 97, joten se kaipaa kovasti päivittämistä. Kun strategiaa saatetaan jossain vaiheessa ajan tasalle, täytyy siinä huomioida myös päihdeongelmaisten läheiset. Päihdeongelma ei rajaudu vain riippuvuudesta kärsivään henkilöön vaan koskettaa koko perheyhteisöä. Pahimmillaan se lamauttaa läheiset työkyvyttömiksi ja lisää siten osaltaan menetyksiä ja kuluja yhteiskunnalle. Läheiset tarvitsevat myös vertaistukea ja ennen kaikkea toivoa, että kriisistä selvitään. [Puhemies koputtaa] Kun päihderiippuvuudesta toipuvan läheisiä tuetaan hyvissä ajoin, on heillä voimavaroja tukea toipilasta. [Puhemies: Aika!] Päihteistä toipuvan tie raittiuteen ja elämänhallintaan on pitkä, ja silloin tarvitaan kaikki tuki läheisiltä ja yhteiskunnalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

20.48 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Asioita on hyvä nostaa keskusteluun, minkä tämä kansalaisaloite tekeekin. Sen sijaan kansalaisaloitteen tavoitteesta olen eri mieltä, enkä kannata aloitetta.

Aloitteessa esitetään, että Suomessa sallittaisiin kannabiksen henkilökohtainen käyttö, kannabiksen hallussapito, jos määrä ei ylitä 25:tä grammaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että henkilö voisi pitää hallussaan 50:tä käyttöannosta, jos 1 grammasta tulee kaksi käyttöannosta. Tällaisen käyttöannosmäärän hallussapito ei lähtökohtaisesti mielestäni tue sitä, että se olisi edes hallussa omaa käyttöä varten. Kolmantena aloitteessa esitetään, että Suomessa sallittaisiin kannabiksen omaan käyttöön kasvattaminen silloin, kun se ei ylitä neljää kukkivaa kasvia. Nykyisen varovaisen tuottoarvion mukaan yhdestä kasvista tulee 25 grammaa kannabista, jos otetaan huomioon vain kukinnot ja kasvin ylimmät lehdet, joissa THC-pitoisuus on korkein. Tosiasiassa suotuisissa kasvatusoloissa yhden kasvin tuotto on moninkertainen edellä toteamaani määrään nähden.

Arvoisa puhemies! Huolestuneena olen seurannut viime aikoina keskustelua, jossa jopa osa meistä päättäjistä puhuu kannabiksen laillistamisen tai dekriminialisoinnin puolesta. Olen myös kuullut, että joidenkin mielestä maamme huumepolitiikka on epäonnistunut tai sen suunta on täysin väärä. Edellä mainittuja näkemyksiä puolustetaan sillä, että ongelmat eivät ratkea rangaistuksilla vaan hoidolla. Siinä mielessä olen toki samaa mieltä, että huumeongelmaisille on taattava riittävät mahdollisuudet päästä hoitoon, ja tietyissä tilanteissa rangaistukseltakin vältytään, mikäli tarjottuun hoitoon suostutaan. Poliisi pyrkiikin käyttäjiä ohjaamaan hoitoon. Hoitomahdollisuuteen tarttuvien joukko ei ole kuitenkaan ollut järin suuri. Hoitoon hakeutumisen esteenä en myöskään näe rekisterimerkintää, koska terveydenhoitohenkilöstö ei tee hoitoon hakeutuvasta käyttäjästä ilmoitusta.

Arvoisa puhemies! Omasta mielestäni nykyinen rikoslainsäädäntö on tämän kysymyksen osalta täysin ajan tasalla. Törkeiden huumausainerikosten rangaistukset ovat kovia, kuten pitää ollakin, mutta sen sijaan käyttörikosten, joiden rangaistusasteikko on sakkoa tai enimmillään kuusi kuukautta vankeutta, seuraamus on pääsääntöisesti joko huomautus tai sakko, jollei käyttäjä ole syylistynyt samalla muuhin, vakavampiin rikoksiin. Nuorten osalta käytäntönä on, että nuoren jäädessä ensimmäistä kertaa kiinni käyttörikoksesta nuori puhutellaan poliisin toimesta, toisella kerralla syyttäjän toimesta. Syyttäjän järjestämään puhutteluun osallistuvat syyttäjän ja nuoren lisäksi poliisi, sosiaalityöntekijä ja vanhemmat. Tällä on tarkoitus saada nuori havahtumaan ja puuttua tilanteeseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mitä pidän nuorten kannalta hyvänä asiana. Pääsääntö on, että syyttäjä tämän puhuttelun jälkeen tekee syyttämättäjättämisspäätöksen eikä nuorelle tule asiassa sakkoa. Rikosrekisterimerkintää ei käyttörikoksesta käytännössä saa, koska pääsääntöisesti tuo seuraamus on edellä mainitsemani huomautus tai sakko. Sen sijaan käyttörikoksesta tulee kylläkin merkintä poliisin rekisteriin, josta tietoja voidaan pyytää vain rajattua, laissa määriteltyä tarkoitusta, kuten viranomaisten turvallisuusselvitystä, varten.

Siitä asiasta olen samaa mieltä, ettei yksittäinen käyttörikos toki kohtuuttomasti saa vaikeuttaa ihmisen tulevaisuutta, mutta se ei tarkoita sitä, että meidän pitäisi kuitenkaan kannabis laillistaa tai dekriminalisoida. Se olisi mielestäni täysin väärä signaali. Pidän perusteltuna sitä, että eräisiin ammatteihin kysytään myös poliisin rekistereistä tiedot ja että merkinnät rajoittavat henkilön työllistymismahdollisuuksia tiettyihin ammatteihin rajoitetun ajan, ei loppuelämää. En usko, että kovinkaan moni toivoo täällä, että esimerkiksi poliisi tai lentäjä hoitaisi työtään pössyteltyään pilveä. Rattijuopumuksessa huumerattien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

osuus on lähes kaksinkertaistunut. Tällä on selkeä vaikutus meidän jokaisen tielläliikkujan turvallisuuteen, mikä ei myöskään mielestäni ole toivottavaa kehitystä.

Dekriminalisoinnilla ei ratkaista huumeidenkäyttöön liittyvistä ongelmista kuin rekisterimerkintä, mutta onko se oikeasti ongelman ydin? Lyhytaikainen merkintä poliisin rekisterissä ei nuoria syrjäytä vaan aivan muut syyt. Dekriminalisointia on perusteltu myös sillä, että poliisilta vapautuisi resursseja muiden rikosten tutkintaan. Tämä ei pidä paikkaansa. Käyttörikokset tulevat ilmi yleensä poliisin muiden tehtävien, muun muassa turvallisuusselvitysten, yhteydessä, joten käytön dekriminalisointi ei vapauta lisäresursseja muihin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten huumeidenkäyttö on ollut voimakkaassa kasvussa 1990-luvulta lähtien, eikä tässä tilanteessa ole syytä lähteä dekriminalisoimaan kannabista, joka on suomalaisten yleisimmin käyttämä huumausaine. Kynnys kokeiluun on tällä hetkellä nuorten kohdalla pelottavan matalalla, ja jos rangaistavuus poistettaisiin, poistuisi monen kohdalla se viimeinenkin kynnys — siinäpä vasta karhunpalvelus nuorillemme ja tuleville sukupolville. On aivan turha edes väittää, että jos kokeilevien määrä kasvaa, ett-eikö myös haittojen määrä kasvaisi.

Rikoslaki ei toki yksin kysymystä ratkaise ja estä kannabiksen käyttöä, vaan tarvitaan myös viranomaisyhteistyötä, valistusta ja hoitoa. Mutta minä en ainakaan tahdo joutua selittämään yhdellekään vanhemmalle, joka on menettänyt lapsensa huumeille, miksi me sallimme sen, en yhdellekään syrjäytyneelle tai opiskelunsa keskeyttäneelle nuorelle, miksi me emme asettaneet rajoja ja olleet tukemassa, en yhdellekään elämänsä hukkaan heittäneelle narkomaanille tai huostaanotetuille lapsille, miksi meidän yhteiskuntamme ei pysäyttänyt ja tuominnut väärin tehneitä. — Kiitos.

20.54 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen piti erittäin hyvän ja kattavan puheenvuoron tässä, ja yhdyn näihin näkemyksiin ja ajatuksiin. Haluan myös kiittää ministeri Henrikssonia, joka on tänne iltamyöhään tullut tätä aihetta käsittelemään ja käytti myös hyvän puheenvuoron. Tässä yhteydessä täytyy antaa hallitukselle kiitos, että ei ole lähdetty tähän kansalaisaloitteen linjaan. Toki se on ollut huolta herättävää, että hallituksen sisältä, hallituksen ministereiden joukosta, on tullut viestejä, joissa halutaisiin ei pelkästään kannabis vaan vahvemmatkin huumeet laillistaa.

Aloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi antaisi kyllä toteutuessaan väärän viestin kansalaisille ja madaltaisi kannabiksen käytön kynnyistä. Täällä edellisen kerran, kun tästä ennen asian käsittelyn keskeyttämistä keskusteltiin, perusteltiin tätä aloitetta ja aloitteen tarvetta sillä, että näin voitaisiin tukea huumeidenkäyttäjien pääsyä terveydenhoidon palvelujen piiriin paremmin. Sehän on tärkeä tavoite, mutta en usko, että tämä aloite toteutuessaan millään tavalla sitä edistäisi. Tälläkin hetkellä poliisi ohjaa käyttäjiä hoitoon, ja käytössä on puhuttelu tai huomautus myös ilman muita seuraamuksia poliisin toimesta. Terveydenhoitohenkilökunnalla, lääkäreillä ja hoitajilla, on vaitiolovelvollisuus kannabiksen tai huumeiden käytöstä, joten terveydenhoidon piiriin hakeutuminen ei millään tavoin vaikuta siihen, että henkilö joutuisi rikosoikeudelliseen vastuuseen huumeiden käytöstä.

Mielestäni tässä tulisi kuunnella myös poliisin näkemyksiä. Poliisin taholta on varsin selkeästi tuotu esiin se, että poliisi pitää nykyisiä mahdollisuuksia tärkeinä eikä kannata kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

20.57 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itsekin haluan kiittää oikeusministeri Henrikssonia, että hän on iltamyöhään tullut tänne paikalle. En tiedä, tuleeko täältä suurta viisautta, mutta on periaatekysymys, että ministeri on kiinnostunut kansalaisaloitteesta ja näinkin merkittävästä asiasta, joka on ikään kuin ongelmavyöhyte ja syndrooma. Sen sijaan ihmettelen hieman, että sisäministeri Ohisalo, jonka vihreät on ehkä huumemyönteisin puolue Suomessa, ei ole tullut paikalle, vaikka hänen tontilleenhan nämä ongelmat ovat kaatuneet ja tulevat mahdollisesti entistä pahemmin kaatumaan, kun kovien huumeitten käyttö on viime vuosina lisääntynyt.

Yleensä kulttuuri on kysymys, jossa vallitsevat tietyt suhtautumiset tiettyihin asioihin. Minä kyllä valittaen voin todeta, että oman käsitykseni mukaan meillä on aivan liian huumemyönteinen kulttuuri. Mistä se huumemyönteisyys on tullut, sitä en tiedä. Mutta ei sitä ehkä kovin paljon auta, että me rikollisista rakennamme ikään kuin sankaritarinoita. Niitä pyörii Ylellä ja tuolla missä milloinkin lehdissä, ja minusta näin ei pitäisi olla.

Enemmänkin pitäisi ehkä tuoda esille koulussa ja valistuksessa sitä, että meillä toissa vuonna kuoli 261 ihmistä huumeisiin, enemmän kuin liikenteessä, ja se on vain jäävuoren huippu. Voi vain kuvitella — ja meidän kansanedustajien pitää oivaltaa — kuinka paljon kärsimystä on näille perheille, läheisille ja koko suvulle tullut, kun he ovat nähneet, mitä huumeittenkäyttäjille tapahtuu ja kuinka ikävä se tie on silloin, kun ajaudutaan täysin huumeitten valtaan.

Eikä tässä vielä tarpeeksi. Tämän nykykuvan maalaaminen on aika helppoa maallikollekin. Ei tarvitse kuin lukea lehtiä, joihin minä kuitenkin luotan, niin kyllähän me tiedämme, että järjestäytynyt rikollisuus ottaa entistä enemmän otettaan. Siihen liittyy valitettavasti etnisen rikollisuuden kasvu, vaikka se joillekin on vaikea myöntää, ja siihen sisältyy myös se, että entistä nuorempia lapsia käytetään kuriirina. Meillä on tietty lainsäädäntö, joka ei alaikäisiin siinä määrin pääse rangaistavuuden kautta käsiksi kuin se pääsee täysikäisiin.

Kun näin on, niin silloin Suomen pitää muodostaa linjansa, olkoon sitten kunkin mielpide vähemmän myönteinen tai enemmän myönteinen. Itse suhtaudun tähän kansalaisaloitteeseen ymmärrettävästi kielteisesti, niin kuin kokoomuskin suhtautuu. Mutta Suomen pitää muodostaa selvä linja, ja sen linjan pitää tietenkin olla se, mitä oikeusministeri toi esille: meidän pitää tehdä kaikkemme, että nämä nuoret, jotka ovat joutuneet koukkuun, pääsevät helpommin hoitoon ja heitä autetaan.

Ja se toinen linja — pitää kyllä nyt rehellisesti todeta — mihin sisäministeri ja tämä keltainen budjettikirja eivät valitettavasti ole ottaneet kantaa, on järjestäytyneen rikollisuuden määrätietoinen estäminen ja sen kurissa pitäminen. Siihen pitää panna enemmän poliisin resursseja. Ymmärrän ennaltaehkäisyn, mutta ei se ihan tällaisilla otteilla hoidu. Tässä on kaksi eri asiaa: miten nämä ongelmat syntyvät — ja siihen pitää puuttua — mutta myös se, [Puhemies koputtaa] miten me rikollisia kohtelemme ja miten tiukan linjan me otamme, ja resursseja lisää poliisille.

21.01 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite kannabiksen rangaistavuuden poistamiseksi on nyt toista kertaa käsittelyssä vähällä aikaa. Ilahduttavaa huomata, että ministeri on tällä kertaa paikalla osallistumassa tähän keskusteluun — kiitoksia tästä hyvin paljon.

Olen saanut viimeisimmän viikon aikana valtavasti yhteydenottoja ja kommentteja tästä aiheesta. On hyvin merkille pantavaa, että varsinkin rangaistavuuden poistamista kannat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

tavien joukossa ei joko nähdä tai ei haluta nähdä niitä käytännön ongelmia, joita tässä asiassa piilee. Toivottavasti siellä hallituksessa kyetään niitä näkemään, mutta jos ei nähdä, niin autan tässä kyllä hyvin mielelläni.

Rangaistavuuden poistamista perustellaan muun muassa sillä, että hoitoon hakeutumisesta koituu muutoin ongelmia. Terveystieteiden osalta on hyvin vahva salassapitovelvollisuus. Tämän pitäisi olla kaikkien tiedossa. Lääkärille syntyy ilmoitusvelvollisuus ainoastaan siinä tilanteessa, jossa potilaalla on vakava päihdeongelma ja hallussa on ajokortti. Tämä tulee ajokorttilain 21 §:stä. Tätä pykälää noudatetaan kaikkien päihteiden osalta, ja käytännössä ilmoitukset ovat alkoholista johtuvia, ja niissäkin tapauksissa oireiden on oltava huomattavia: viinakramppeja, selviä toiminnan ja motoriikan häiriöitä ja niin edelleen.

Tarkistin juuri Itä-Suomen poliisilaitokselta, kuinka monta ilmoitusta on terveydenhoidosta tullut poliisille hoitoon hakeutuneista huumausaineiden käyttäjistä. Tuo lukema on pyöreä nolla. Omakantaan tehtävät merkinnät ovat myös hyvin vahvasti salassa pidettävää tietoa, joten sitäkin kautta on äärimmäisen epätodennäköistä, että ongelmia koituisi. Jos kansalainen hakeutuu hoitoon ja hallussa on huumausaineita, ei poliisille ilmoiteta asiasta edelleenkään. Poliisi ainoastaan käy ottamassa aineet haltuun, mutta ei saa tietää, kenen hallussa ne ovat olleet.

Kun kansalainen jää kiinni huumausaineen käyttöringksestä, hänelle tulee tarjota mahdollisuutta hoitoon. Jos hän siihen suostuu, ei rangaistusta saa antaa. Hyvin harva tähän mahdollisuuteen kuitenkaan tarttuu. Selvästi suurin osa satunnaiskäyttäjistä ei koe käyttöä ongelmana, joten hoitoa ei haluta. Ongelmakäyttäjien joukossa on puolestaan paljon sairautentunnottomuutta. Alaikäisten, 15 vuotta täyttäneiden kohdalla käytäntö on se, että rangaistuksia ei anneta, vaan ohjataan sosiaaliviranomaisten hoteisiin, poliisipuhutteluun ja mahdollisesti hoitoon.

Lainsäädäntö mahdollistaa myös sen, että jos kannabista on käytetty vähäinen määrä yksityisessä tilassa, ei sakkorangaistusta välttämättä tarvitse antaa. Toisin sanoen meillä on ollut jonkinasteinen depenalisaatio käytössä jo vuodesta 2001. Hyvin usein kuitenkin näissä keskusteluissa kivenkovaan väitetään, että näin ei ole, vaikka pian 20 vuotta tämä on ollut jo voimassa.

Portugalin mallin nimeen vannotaan kovaan ääneen. On totta, että siellä huumekuolemat on saatu laskuun, mutta samalla unohdetaan tehokkaasti mainita, että muutos on vaatinut valtavia panostuksia hoitoon. Hoitoa on saatava heti ja kattavasti. Samalla myös unohdetaan mainita, millaisia sanktioita koituu, jos ohjelmaan ei sitoudu: matkustuskieltoa, sosiaalitutkien leikkaamista, hallinnollisia sakkoja ja niin edelleen. Onko meillä olemassa sellaista hoitokapasiteettia, mitä tällainen muutos tulisi vaatimaan? Tällä hetkellä käytössä esimerkiksi Kuopiossa on katkolla 12 hoitopaikkaa, joista kaksi on huumausaineiden käyttäjille. Pakkohoitoa meillä ei ole, eikä se toimi. Päihdeongelmista irti pääseminen vaatii ennen kaikkea vahvaa omaa tahtoa. Se on myös syytä ymmärtää tässä tilanteessa.

Usein vedotaan myös poliisin resurssien säästymiseen. Poliisi voisi juoksennella niitten isompien rikosten ja konnien perässä. Valvontaa ei tarvitsisi tehdä. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Vaikka laillistettaisiin, dekriminisoitaisiin tai depenalisoitaisiin, siitä huolimatta käyttöä ja hallussapitoa pitäisi säännellä ja sitä pitäisi valvoa. Kun välittäminen olisi rikos ja hallussapito ei, tapahtuisi taikatemppu. Yhdessä kädessä aine olisi laitonta, ja toiseen käteen siirtyessään se muuttuisikin lailliseksi. Miten tätä käytännössä voidaan valvoa? Entäs

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

THC-pitoisuudet? Käytön myötä toleranssit kasvavat, ja pitää saada vahvempaa ainetta. Onko aivan sama, millaisilla pitoisuuksilla tässä oikein pelataan? Kuinka se todettaisiin, kun se kuitenkin vaatisi laboratoriotestejä? Tämä lista kyllä jatkuu, mutta mennään eteenpäin.

Sisäministeri on linjannut, että kaikista huumeista, ei pelkästään kannabiksesta, pitää saada rangaistavuus pois. Jos käyttörikosta ei ole, se tarkoittaa sitä, että huumeusaineiden käyttäjät pääsevät laillisesti käsiksi aseisiin. Eräs rangaistavuuden poistamisen puolustaja juuri julisti minulle, että näin sen asian pitääkin olla. Haluaisin kyllä kysyä tämän maan sisäisestä turvallisuudesta vastaavalta ministeriltä: pitääkö tämän asian olla juuri näin? Käyttörikosten kautta paljastuu huomattava määrä muita rikoksia. Niihinhan ei päästäisi enää samalla tavalla käsiksi, jos käyttörikos ei olisi enää rikos.

Maailmalta saatujen seuranta- ja tutkimustulosten mukaan niissä maissa, joissa kannabis on laillistettu tai dekriminisoitu, rikollisuus ei ole laskenut. Ainoastaan omaisuusrikollisuudessa on tapahtunut laskua, mutta muu rikollisuus on kasvanut. Laiton välittäminen ei ole kadonnut mihinkään, vaan sekin on lisääntynyt. Ja huolestuttavinta näissä tuloksissa on se, että järjestäytynyt rikollisuus on selvästi hyötynyt tästä tilanteesta. Kuinka varmoja ollaan, että me haluamme tehdä tässä asiassa tuottoisan kädenojennuksen nimenomaan järjestäytyneelle rikollisuudelle? Taas olisi hyvä kysymys sisäministerille, mutta hän ei ole paikalla antamassa vastausta.

Kannabiksen lääkekäytöstä on ollut paljon puhetta, ja tämä kansalaisaloitekin nojautuu siihen väkevästi. Lääkekäyttö on aivan oma asiansa, ja sen takia se pitäisi rajata näistä keskusteluista pois. Esimerkiksi MS-taudin hoidossa on saatu hyviä tuloksia. Meillä on kipulääkkeitä, jotka ovat opiaattipohjaisia, ja ADHD-lääkkeet ovat amfetamiinipohjaisia. Tässä asetelmassa ei pitäisi olla mitään erikoista.

Arvoisa puhemies! Tässä vain muutamia käytännön ongelmia, mitä rangaistavuuden poistamisesta koituu. Muutama käytännön asia askarruttaa minua erityisesti. Mikä meitä estää kehittämästä hoitoa? Ei mikään. Ei sen takia tarvitse rangaistavuutta poistaa, sillä on vahvasti pidettävä mielessä se, millaisia vaikutuksia tällä olisi lapsiin ja nuoriin, jos sallittavuutta tällä tavalla lisättäisiin ja asenteita muutettaisiin. [Puhemies koputtaa] Kuka täällä haluaa, että huumeusaineiden käyttö tehdään lapsille ja nuorille mahdollisimman helpoksi ja vaivattomaksi? [Puhemies: Aika!] Se on historiallisen, suorastaan lapsellisen helppoa jo nyt. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että eduskunnan puhemiesneuvosto on aikanaan käsitellyt kansalaisaloitteisiin liittyen ministerien paikallaoloa, ja se päätös puhemiesneuvostossa, jossa ovat kaikki puolueet edustettuina, on se, että paikalla on vatsuministeri, joka on tässä tapauksessa kansalaisaloitteesta vastaava ministeri eli oikeusministeri. Sen lisäksi ei ole mitään ohjeita siitä, että muitten ministereitten pitäisi olla paikalla. Tämä on yhteisesti päätetty asia puhemiesneuvostossa.

21.09 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että vähän ihaillen kuuntelin Marko Kilven näkemyksiä asiasta. Hänellä on sitä arjen kokemusta varmaan näissä asioissa enemmän kuin meillä kenelläkään muulla. Oma näkemykseni perustuu ihan maallikkona ja neljän lapsen isänä enemmänkin tunnetilaan tässä asiassa.

Esillä oleva kansalaisaloite käytön rangaistavuuden poistamiseksi herättää tietysti jonkin ristiriitaisia ajatuksia ja tunteita, ja tässäkin salissa on selvästi jakolinjoja olemassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

asian suhteen. Itse en kyllä missään tapauksessa tämäntyyppistä liberaalista huumepolitiikkaa tue. Minusta tässä ei ole kysymys mistään perusoikeuksista tai ihmisoikeuksista, niin kuin joissain aiemmissa puheenvuoroissa aiemmin on todettu.

Tänä aamuna viimeksi poliisiasia-ain neuvottelukunnassa saimme laajan infon nuorisoriikollisuudesta ja sen ympärillä liikkuvista ongelmista, ja suuri huolenaihe poliisijohdolla on tällä hetkellä huumeet ja niiden käytön lisääntyminen ja saatavuus. Se on ihan selvä ykkönen, joka tukee sitten kaikkea tätä rikollisuutta.

En halua missään tapauksessa olla lainsäädännöllä tukemassa sitä kehitystä, joka selvästi on suomalaisten keskuudessa huumeissa tällä hetkellä tapahtunut. Yhä useammin käyttöä ei pidetä vaarallisena. Huumeiden saanti on helpottunut, ja yhä useampi kokeilee sekä käyttää huumeita, niin kuin tässä aiemminkin on todettu. THL:n tänä vuonna tehdyssä huumeiden ympärille rakennetussa väestökyselyssä tuli esille muutamia trendejä, mitkä tietysti huolestuttavat entistä enemmänkin. Aikuisten ikäryhmien osalta huumeiden terveysvaikutukset ovat nousseet kymmenessä vuodessa kahdesta prosentista viiteen prosenttiin. Huolestuttavinta on, että huumeiden terveysvaikutuksiin suhtautuminen on myös muuttunut huomattavasti huonompaan suuntaan. Huumeiden saatavuus on helpottunut ja lisääntynyt. Niitä tarjotaan jopa 30 prosentille 15–30-vuotiaista.

Arvoisa puhemies! Itse en halua lainsäätäjänä olla tukemassa tätä huolestuttavaa kehitystä, joka on käynnissä ja on monen perheen ja nuoren elämän pistänyt täysin hajalle. Minusta tämä aloite on myös hallitusohjelman päihdepolitiikan näkemysten kanssa hyvin risiitidassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean vain tässä vaiheessa, että ministerillä on nyt kiire seuraavaan paikkaan. Että jos on jotakin tähdellistä, ilmoittakaa minulle, niin että voi pitää puheenvuoron, kun ministeri on paikalla. Muuten annan hänelle tämän Kopran puheenvuoron jälkeen puheenvuoron.

21.12 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että jaksaa illan pimeinä tunteina täällä olla kuuntelemaan näitä lähetekeskustelun puheenvuoroja.

Samaan aikaan, kun suomalaisessa yhteiskunnassa raportoidaan varsinkin nuorten huumeiden ongelmakäyttäjien määrän olevan suurempi kuin koskaan ennen, me nyt täällä sitten keskustelemme tällaisesta kansalaisaloitteesta kannabiksen käytön laillistamisesta. Tämä on kyllä sellainen yhtälö, jota itse en ymmärrä enkä hyväksy. Samalla tavalla kuin muidenkin huumausaineiden aineiden käytön myös kannabiksen käytön tulee jatkossakin pysyä rangaistavana, enkä siis kannata kansalaisaloitteessa esitettyä käytön rangaistavuuden poistamista, totean tähän kärkeen.

Huumausaineiden saatavuus tätä nykyä on monenlaisten anonyymikanavien ynnä muiden kautta jo liiankin helppoa, eikä niitä tarvitse asettaa tarjottimelle yhtään tämän enempää. Huumeiden käyttö on lisääntynyt hitaasti mutta varmasti, samoin huumekuolemat sekä monet muut ongelmat, joita käyttöön ja varsinkin käyttäjien elämään kokonaisuudessaan liittyy. Päihteiden käytön taustalla on usein psyykkistä oireilua, masennusta, ahdistusta ja muuta pahoinvointia. Tämän ongelman hoitoon tarvitaan sekä uutta lainsäädäntöä että resursseja ja konkretiaa kentälle.

Hoitovalikoima ei ole kehittynyt huumeiden käytön kanssa samassa tahdissa, ja huomioitava on myös se, ettei monikaan käyttäjistä hoitoa edes halua, kuka mistäkin syystä. Tämä ilmenee siitä, että jo nyt käyttörikoksen yhteydessä tarjotaan mahdollisuutta hoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

toon, jopa niin, että rangaistus voidaan jättää määräämättä, jos siihen suostuu. Jotain lienee pielessä, jos ja kun huumeiden käytössä ei ongelmaa nähdä eikä hoitoon haluta mennä. Selvittämättä on myös se, kuinka paljon lisää resursseja hoitomekanismeihin tarvittaisiin käytön lisääntymisen myötä.

Arvoisa puhemies! Keskustelu kannabiksen laillistamisesta herättää enemmän lisäkysymyksiä ja huolta kuin antaa vastauksia mihinkään parempaan. On muistettava, että huumeaineiden käyttörikosten myötä päästään usein myös suurempien rikosvyyhtien jäljelle, eikä tätäkään viranomaisten työtä helpottavaa mahdollisuutta saa pois ottaa — se olisi jo yleisen oikeustajun vastaistakin.

Lopuksi haluaisin vielä todeta, että on meidän aikuisten ihmisten ja lainsäätäjien vastuulla, millaista esimerkkiä erityisesti nuorille näytämme. Meidän vastuullamme on rakentaa tätä yhteiskuntaa vastuullisesti lapsille ja nuorille. Siihen kuuluvat myös rajanvedot oikean ja väärän välillä, rajanvedot terveen ja epäterveellisen elämän välillä. Huumeiden käyttöä ei tule edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt totean, että täällä on sen verran monta puheenvuoroa, että ministerille vastausvuoro, ja sen jälkeen olette vapaa menemään seuraavaan työtehtävään.

21.15 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista. Tärkeä keskustelu, vaikea keskustelu, mutta katson, että on erittäin tärkeätä, että me yhteiskunnassa pystymme keskustelemaan avoimesti myös vaikeista asioista.

Tässä tuli esille muun muassa se, että muut ministerit olisivat olleet jotain mieltä. Ehkä se on niin, että jokainen puolueen puheenjohtaja kyllä vastaa omista kannoistaan ja hallitus toimii hallituksena. Niin kuin tässä aikaisemmin sanoin, hallituksen sisällä ei olla käyty mitään keskustelua siitä, että kannabiksen käytön rangaistavuus poistettaisiin, eikä meillä hallitusohjelmassa ole sellaista kirjausta, enkä ole sellaista lainsäädäntöä laittamassa alulle oikeusministeriössä. Nythän tämä on kansalaisaloite. Eduskunta päättää, miten sen osalta sitten toimitaan, ja lakivaliokunta on se valiokunta, joka tämän varmasti tulee käsittelemään huolellisesti, ja oikeusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö tulevat antamaan osaltaan lausuntonsa siihen.

Henkilökohtaisesti olen, niin kuin moni muukin edustaja tässä salissa, erittäin huolissani siitä tilanteesta, missä me olemme Suomessa. Myös erittäin pienillä paikkakunnilla on huumeita saatavilla tänä päivänä, ja se kehitys on kyllä huolestuttava. Me tiedämme myös sen, että me tarvitsemme monenlaisia toimenpiteitä, me tarvitsemme poikkihallinnollista yhteistyötä. Se työ on tehtävä kunnissa, se on tehtävä monella eri tasolla, ja niin kuin tässä monessa puheenvuorossa tuli esille, kaiken tämän takana on myös kansainvälinen ja järjestäytynyt rikollisuus, joka aiheuttaa monessa maassa meille sekä oikeus- että sisäministeriöille kyllä päänvaivaa. Sen takia tässä tarvitaan hyvin paljon poikkihallinnollista ja rajat ylittävää yhteistyötä.

Haluan myös nostaa esille tässä yhteydessä, että oikeusministeriö on käynnistänyt osana hallitusohjelmaa rikosten ehkäisyhankkeen, jossa pitkittyneet rikos- ja päihdekierteet pyritään ehkäisemään kokonaisvaltaiseen ja moniammatilliseen tukeen perustuvalla uudella toimintamallilla, ja näiden toimintamallien pilotointi käynnistyy Oulussa, Rovaniemellä, Vantaalla ja Turussa. Se on tärkeätä, että tällaista työtä tehdään, ja toivon itse, että nais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

tä pilotoinneista saadaan myös valtakunnallisia malleja, joita voidaan käyttää ympäri Suomea.

Meidän täytyy siis toimia monella tasolla, ja tarvitaan lisää poliiseja. Hallitushan on myös päättänyt siitä, että nyt tällä hallituskaudella tullaan lisäämään poliisien määrää. Tarvitaan etsivää nuorisotyötä ja ylipäänsä aktiivista työtä nuorten kanssa ja heidän hyväksenne kunnissamme, ja myös tähän hallitus on panostanut. Sitten luulen, että me tarvitsemme myös uusia otteita, uusia tapoja tehdä nuorison parissa työtä, ja meidän on otettava myös ne heikot signaalit vakavasti. Pidän myös huolta siitä, että me pystyisimme auttamaan vanhempia. Tiedän, että kun huumeet iskevät, niin ei se kysy sen perään, mikä on sosioekonominen tausta. Se iskee kaikkiin perheisiin, ja kaikki vanhemmat tarvitsevat apua, ja niin tarvitsevat myös ne nuoret ja lapset, jotka joutuvat tälle tielle.

Näillä sanoilla, arvoisa puhemies! On hyvä varmasti, että eduskunta jatkaa tätä keskustelua. Tämä on kaiken kaikkiaan vaikea asia, mutta sen takiahan kansalaiset ovat meidät tänne valinneet, että me myös ratkaisemme vaikeita asioita. Meidän pitää kantaa vastuuta, ja tällaisissa asioissa se vastuu on erityisen painavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia ministerille paikallaolosta. — Jatketaan keskustelua.

21.20 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin kiitokset ministerille, ja ymmärrämme täällä salissa varsin hyvin näitä aikataulupaineita emmekä pistä tästä pahaksemme. Ministeri toi puheenvuorossaan vielä erittäin arvokkaasti esille sen, että huumeongelman taklaaminen vaatii hyvin monipuolista keinovalikoimaa ja hyvin monenlaisia erilaisia toimenpiteitä. Kiitos myöskin siitä, että nostitte esille nämä pienet kunnat. Meidän ei pidä kuvitella, että on niin kuin joskus 70-luvulla, kun huumeet olivat lähinnä Helsingin ja muutamman muun suuren kasvukeskuksen ongelma. Tänä päivänä ne ovat valitettavasti rantautuneet ihan pieniin maalaiskuntiin, ja kyllä minä luulen, että paljon on tällä kulttuurilla — eliikkä sellaisella kulttuurilla, jossa puhutaan viihdekäytöstä, jossa jollakin tavalla annetaan ymmärtää, että huumeet eivät ole enää vakava asia — oma vaikutuksensa siihen, että huumeet ovat levinneet niinkin laajalti.

Kristillisdemokraatit eivät hyväksy tätä kansalaisaloitteen tavoitetta poistaa kannabiksen käytön rangaistavuus. Kyllä itselläni on muistissa se, kun 2000-luvun alussa tulin tähän taloon kansanedustajana ja silloin täällä kävi melkeinpä vuosittain sellainen delegaatio, jossa oli näitten huumeitten käyttäjien äitejä, jotka kertoivat niitä traagisia tarinoita siitä, että kun tosiaankin silloin 70-luvulla heidän lapsensa olivat sotkeutuneet huumeisiin, niin mitä näissä elämänkohtaloissa ja tilanteissa oli tapahtunut ja millaisia kärsimyksiä perheille ja lähipiirille huumeitten käytöstä oli tullut. Kyllä hyvin monissa näistä tarinoista oli se tausta, että tämä porttiteoria oli todellakin toteutunut, eliikkä ensin oltiin aloitettu kannabiksella tai vastaavalla ja sen jälkeen sitten hyvin nopeasti oltiin suonensisäisten huumeitten käyttäjiä, joten ei ole olemassa vaarattomia huumeita — ei ole olemassa vaarattomia huumeita. Facebookiin sain tänään viestin, ja siellä oli joku isä, joka totesi, että tänään olette keskustelemassa kannabiksesta ja että hänen tyttärensä, oliko se ensimmäisellä vai toisella käyttökerralla, vajosi psykoosiin ja sitä rataa sitten elämä on mennyt sekaisin. Että kyllä meidän pitää ymmärtää, että huumeitten kanssa olemme aina hyvin vakavien asioiden äärellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

Täällä edustaja Kilpi hyvin kuvasi näitä monia väitteitä, joilla rangaistavuus halutaan poistaa, ja hän yksi toisensa jälkeen ne ampui alas, enkä käy niitä sillä tavalla kertaamaan. Minusta oli tärkeää, että hän muistutti siitä, että kädenojennus järjestäytyneelle rikollisuudelle tapahtuu sitä kautta, jos ajattelemme, että tämä rangaistavuuden poistaminen jollakin tavalla tätä tilannetta auttaisi. Se auttaisi nimenomaan järjestäytynyttä rikollisuutta.

Edustaja Eestilä nosti tämän median vastuun. [Puhemies koputtaa] On käsittämätöntä, että meillä iltapäivälehdissä tehdään sankaritarinoita näistä huumeista välittävistä ja itse huumeita käyttävistä henkilöistä. He ovat rikollisia ihmisiä, joilla on monien ihmisten henki käsissään, [Puhemies: Aika!] ja siinä mielessä myös median vastuu on tässä asiassa suuri.

21.23 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Eskelinen toi täällä hyvin esille poliisiasiaihin neuvottelukunnan viestiä, että poliisi pitää tämän hetken suurimpana ongelmana juuri huumeisiin liittyvää järjestäytynyttä rikollisuutta ja kaikkia niitä lieveilmiöitä, mitä huumausaineiden käytön ympärille rakentuu. Edustaja Essayah meni tänne käytännön arkeen, mitä siitä voi seurata jo ensimmäisen tai toisen käyttökerran jälkeen. Itsekin tunnen näitä tapauksia, mutta ehkä näitä nyt ei tässä puheenvuorossa kannata käsitellä.

Miksi tämä on tärkeää myös kansallisen turvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden kannalta ja miksi itsekin kaipasin — ja ymmärrän toki hallintomenettelyt — sisäministeriä paikalle keskustelemaan, kun eduskunta on nimenomaan keskustelua varten: sisäministerin hallinnonalallehan tämän kansalaisaloitteen problematiikka hyvin pitkälle kaatuu. Muistan, 2012 taisi olla, kun meillä oli sisäministerinä tässä vieressä istuva Päivi Räsänen — jos oikein muistan, ja minulla on jonkunmoinen muisti, joistakin asioista muistan ja kaikkia en — että hän piti pöntöstä puheen, että kun tämä Pora kolmonen toteutetaan, niin silloin poliisille tulee enemmän harkintavaltaa, mihin se kulloinkin kohdentaa resurssit ja minkä se katsoo olevan sen prioriteetit. Tällä tavalla te minun mielestäni ministerinä puhuitte, ja tämä on juuri näin, että tällä hetkellä, kun tämä ongelma on suurin poliisinkin mielestä, niin tietenkin tämä on a) resurssien kohdentamiskysymys, ja b) sitten olen samaa mieltä edustaja Kilven kanssa, että ilman muuta näitä poliisin resursseja pitää vielä merkittävämminkin lisätä kuin mihin nyt koko eduskunta on pyrkinyt, eli siihen 8 000:een. Ei se taida kyllä riittää, kun me katsomme tätä rikollisuuden kehitystä.

Arvoisa puhemies! Itse olen maallikko ja en kyllä kovin paljon poliisin työstä ymmärrä, vaikka tekemisissä joskus olen ollutkin poliisiauton takapenkillä joistakin rötöksistä, mutta sen omana käsityksenäni sanon, että poliisilla pitää olla työkalut toimia huumausainerikollisuuden kanssa, poliisilla pitää olla mahdollisuus, jos olen oikein käsittänyt, ainakin jossain määrin valeostoihin ja sitä kautta pureutua tähän ongelmaan. Sitä en tiedä, miten syyttäjä- ja oikeuslaitos käsittelevät, mutta jollakin tavalla myös nämä näyttökysymykset liittyvät tähän kriminaalipolitiikkaan ja siihen, miten huumausainerikoksista ja millä mekanismeilla ja minkä yksityiskohdan kautta saadaan tuomittua, koska kyllä kuitenkin se pelko huumausainerikollisilla pitää olla, että rangaistukset kovenevat ja helpommin joutuu sitten vastaamaan niistä teoista, jotka ovat täysin vastuuttomia, koska valitettavasti tämä huumausainemyönteinen ilmapiiri, mikä nyt on vallalla, suistaa erittäin nuoria, jopa 12—13-vuotiaita lapsia käsittämättömälle tielle. Minun mielestäni tämä on kyllä raukkamaista toimintaa, ja totta kai se kannattaa, ja niin kuin jo edellisen kerran totesin, näitä lapsia käydetään myös kuriirina hyväksi. [Puhemies koputtaa] Että kyllä on semmoinen osa-alue yhteiskunnassa, johon poliisin ja yhteiskunnan pitää puuttua, ja nimenomaan eduskunnan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

21.26 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite kannabiksen rangaistavuuden poistamiseksi on kyllä syytä ottaa vakavasti. Huumeet ovat huolestuttava osa jokapäiväistä elämäämme, ongelmiseen päiviin, ja tämä osa se jatkaa vain koko ajan kasvuaan. Meidän on jatkuvasti tehtävä enemmän töitä tämän asian kanssa.

Asia on niin merkittävä, että olisi ollut kyllä suotavaa, että enemmän kansanedustajia olisi ottanut osaa tähän keskusteluun — onhan täällä kuitenkin väläytelty myös sellaista vaihtoehtoa, että Oy Suomi Ab kasvattaisi ja välittäisi kannabista. Erikoisia näkemyksiä. Onhan se toki jonkinlainen kannanotto, jos ei ota osaa keskusteluun.

Kuten tuossa jo aikaisemmassa puheenvuorossa otettiin esille lapset ja nuoret, niin kylähän se on hyvin pysäyttävää, että meillä tämmöiset kymmenvuotiaitten pilviringit eivät ole enää millään tavalla erikoinen ja harvinainen asia. Ennen aikaan ne sentään ymmärsivät lähteä karkuun, kun aikuinen tuli siihen paikalle, mutta nykyään ei edes tapahdu enää sitä, mikä kertoo omalla tavallaan siitä suhtautumisesta, mitä lasten ja nuorten keskuudessa on tapahtunut.

Puhutaan hyvin, hyvin vakavasta asiasta, joka meidän on otettava vakavasti. — Kiitos.

21.28 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Jo lähetekeskustelun ensimmäisellä kierroksella tuli todennetuksi, että päihde- ja huumausainepoliittinen keskustelu on hyvin usein aihe, johon liittyy valtavasti erilaisia harhakäsityksiä. Tuntuu hyvin surulliselta, että erityisesti tämä aihe on sellainen, ettei faktoilla ole välillä oikeastaan mitään väliä, vaan tärkeintä on se, että pääsee levittämään asenteellisia näkemyksiään. Päihde- ja huumausainepoliitikalla ja siitä käytävällä keskustelulla on merkittävät seuraukset monen ihmisen elämään ja tulevaisuuteen, ja siksi keskustelua on äärimmäisen tärkeää käydä tutkimuspohjaisten faktojen, ei omien pelkojen ja ennakkoluulojen pohjalta. Pahimmillaan leimaaminen johtaa siihen, että huumeidenkäyttäjät eivät uskalla hakea apua ja terveydenhoitoa. Se ei ole eduksi kenellekään.

Kannabis ei ole ongelmaton päihde. Tästä huolimatta päihdepolitiikkaa ei kannata tehdä mustavalkoisesti vaan uusimpaan tutkimus- ja asiantuntijatietoon nojaten ja ihmisoikeudet huomioiden. Nykymuotoisen sanktioperusteisen ja syrjäyttävän päihdepolitiikan jatkaminen on silmien sulkemista ongelmilta eikä auta päihderiippuvaista. Päihderiippuvuus on monesti sairaus, ja mitä muitakaan sairauksia lääkitään sakottamalla ja rankaisemisella? Pitää myös muistaa, etteivät kaikki kannabiksen käyttäjät ole ongelmakäyttäjiä, jolloin ongelmia saatetaan jopa luoda rangaistuksilla ja kontrollilla.

Arvoisa puhemies! Käyn läpi seuraavassa joitakin keskustelussa esitettyjä pinttyneitä virheellisiä väittämiä.

Väite 1: Jos kannattaa haittoja vähentävää päihdepolitiikkaa ja päihteiden käytön rangaistavuuden poistoa, on huumemyönteinen. Vastaus: Väärin. Rangaistavuuden poiston kannattaminen ei liity huumemyönteisyyteen. Kyse on siitä, että haittoja vähentävä päihdepolitiikka on monella tapaa rangaistuksia inhimillisempi ja tehokkaampi tapa hoitaa päihdeongelmia. Tarkoitus on vähentää päihteiden käytöstä aiheutuvaa stigmaa sekä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja asianomaiselle itselleen, hänen ympäristölleen ja yhteiskunnalle. Haittoja vähentävä terveysneuvonta on yhteiskunnallisesti kustannustehokasta.

Väite 2: Jos kannattaa haittoja vähentävää päihdepolitiikkaa ja päihteiden käytön rangaistavuuden poistoa, ei piittaa lapsista ja nuorista. Vastaus: Väärin. Nykyinen sanktiopolitiikka on erityisen haitallista nuorille, joiden mahdollisesti satunnaisetkin käyttökokeilut voivat johtaa oikeudellisiin seuraamuksiin ja rekisterimerkintöihin, jotka leimaavat ja al-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

tistavat syrjäytymiselle. Haittoja vähentävä toiminta tarjoaa apua ja hoivaa rangaistuksen sijaan ja varmistaa, ettei nuori putoa mielenterveys- ja muiden tukipalveluiden ulkopuolelle. On myös erityisen tärkeää varmistaa, että nuoret saavat oikeaa tietoa kannabiksen käytön riskeistä sekä hoito- ja tukimahdollisuuksista.

Väite 3: Kannabis toimii porttina kovien huumeiden ongelmakäyttöön. Vastaus: Väärin. Yleisimmät päihteet ovat tupakka ja alkoholi. Porttiteoriaa ei myöskään ole pystytty osoittamaan tutkimusten pohjalta päteväksi.

Väite 4: Kannabiksen käytön rangaistavuuden poisto johtaa vaarallisen huumebisneksen kasvuun. Vastaus: Väärin. Tämä kansalaisaloite ei esitä kannabiksen myymisen dekriminisaatiota, joten siltä osin tilanne pysyisi ennallaan.

Väite 5: Kannabiksen käytön rangaistavuuden poisto lisää kannabiksen käyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja. Vastaus: Ei tutkimusnäyttöä. Muun muassa Portugali dekriminallisoi kaikkien huumeiden käytön ja pienten määrien hallussapidon vuonna 2001. Dekriminalisaatio ei lisännyt käyttöä, ja se vähensi haittoja. THL:n mukaan dekriminallisointi tuottaa parempia tuloksia huumeiden käyttöön puuttumisessa. Tutkimusten mukaan huumeiden käyttäjien on rangaistavuuden poiston myötä helpompi hakea apua ja hoitoa. Dekriminalisointi mahdollistaa huumeiden käyttäjien tehokkaamman integroitumisen yhteiskuntaan ja parantaa heidän opinkelu- ja työllistymismahdollisuuksiaan. Lisäksi huumerekollisuuden poliisia, oikeusistuimia ja vankiloita kuormittava vaikutus ja kustannukset vähenevät.

Väite 6: Päihteiden käyttäjien rankaisemiseen perustuva lainsäädäntö on hyvä tapa ehkäistä päihteiden aiheuttamia ongelmia. Vastaus: Väärin. Rangaistuksiin perustuva kieltopolitiikka ei ole toiminut huumeiden kitkemisessä meillä eikä globaalisti. Tästä syystä päihdepolitiikkaa pannaan uusiksi maailmalla, ja myös YK:ta lähellä oleva kansainvälinen huumausaineiden valvontalautakunta INCB on esittänyt, että resursseja vievän huumesodan sijaan etusijalle pitäisi asettaa ihmisten terveys ja hyvinvointi.

Arvoisa puhemies! Edellä listasin vain joitakin pinttyneitä virhekäsityksiä. Ajattelen, että politiikassa sanat ovat tekoja, ja siksi sillä on merkitystä, millä tavoin huumausainepolitiikasta puhumme. Jos käytämme kieltä, joka leimaa ja halveksii käyttäjiä sekä lietsoo pelkoa ja uhkakuvia, se entisestään marginalisoi päihdeongelmaisia ja heidän on yhä vaikeampaa saada apua ja turvautua viranomaisiin pelon takia. Jo nyt tiedämme, että päihteiden käyttäjiä on ikään kuin normatiivinen lupa pitää toisen luokan kansalaisina, ikään kuin heillä ei olisi ihmisarvoa ollenkaan. Näin ei saa olla. Mitään ihmisryhmää ei saisi kohdella näin.

Arvoisa puhemies! Minulle tärkeintä huumausainepolitiikan käsittelyssä on sen pohtiminen, minkälainen politiikka edistäisi parhaiten ihmisoikeuksia. Myös huumeidenkäyttäjillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään. — Kiitos. [Marko Kilpi: Kukaan ei ole sitä kieltänytkaan!]

21.35 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Mielestäni kaikkiin huumausaineiden käytöstä sekä yhteiskunnalle että yksilöille aiheutuviin seuraamuksiin on suhtauduttava äärimmäisen vakavasti. Tuoreiden tilastojen mukaan huumekuolemien määrä on kasvanut nopeasti. THL:n mukaan viime vuonna yliannostukseen kuoli lähes 200 ihmistä ja määrä on vuosikymmenessä liki kaksinkertaistunut. Peräti puolet kuolleista on ollut alle 30-vuotiaita. Myös huumausaineiden vaikutuksen alaisena tiellä liikkuvien osuus on ollut nousussa. Tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana muiden päihteiden osuus ohitti ensimmäisen kerran perinteisten rattijuopumusrikosten määrän. Väkivaltarikoksiin puolestaan liit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

tyy usein alkoholia, huumeita tai niiden sekakäyttöä. Poliisin tilastojen perusteella tämä voi olla ensimmäinen vuosi, jonka kuluessa rikoksia tehdään enemmän huumeiden kuin alkoholin vaikutuksen alaisena.

Arvoisa puhemies! Vaikka internet on tehnyt huumeiden hankkimisesta aiempaa helpompaa, muodostaa netissä tapahtuva huumausainekauppa vain yhden kaupantekokanavan. Huumeiden katukauppa on muuttunut entistä avoimemmaksi ja aiheuttaa myös paljon järjestyshäiriöitä. Useiden kenttäpoliisien tekemän arvion mukaan nuorten voi olla helpompi saada haltuunsa huumeita kuin alkoholia. Suurin osa huumeiden käyttörikoksista jää piilorikollisuudeksi, sillä resursseja katukaupan valvontaan ja muiden huumausainerikosten paljastamiseen ei ole läheskään riittävästi.

Arvoisa puhemies! Meidän päättäjien on puututtava huumeongelmaan. Hallituksen tulee turvata poliisin ja muiden viranomaisten taloudelliset resurssit ja parantaa niiden toimintaedellytyksiä huumausainerikollisuuden kuriin saamiseksi ja huumeiden katukaupan ennaltaehkäisemiseksi. Jos tässä onnistutaan, se vaikuttaa myönteisesti myös yleisten alueiden turvallisuuteen ja kansalaisten kokemaan yleiseen turvallisuudentunteeseen.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä kummaksun myös hallituspuolueiden riveistä tullutta ehdotusta esimerkiksi myyntiin tarkoitetun kannabiksen viljelyn aloittamisesta suomalaisilla maatiloilla. Maaseutua ja sen elinkeinoja on kehitettävä, mutta mielestäni se tulee mieluummin tehdä vaikkapa puhtaaseen ruoantuotantoon panostamalla.

Arvoisa puhemies! Kuten alussa totesin, pidän hyvin tärkeänä, että eduskunta suhtautuu jatkossakin erittäin tiukasti huumeiden käyttöön, hallussapitoon ja myyntiin kaikissa tilanteissa, joissa kyse on jostain muusta kuin lääketieteellisin perustein tapahtuvasta käytöstä. [Puhemies koputtaa]

Edellä mainituin syin en kannata kansalaisaloitetta kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt totean, että tässä on muutama minuutti aikaa ennalta määrättyyn ajankohtaan. Edustaja Räsänen puheenvuoro mahtuu tähän, tarpeeksi lyhyenä, ja sen jälkeen joudutaan keskeyttämään tämä, jos tulee puheenvuoroja.

21.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Honkasalo tuli paikalle, niin nostan esiin hänen puheestaan edellisellä kerralla leiman, jolla hän leimasi tämän kansalaisaloitteen vastustajat, eli käytti tällaista käsitettä kuin narkofobia, että kannabiksen käytön dekriminalisaation vastustajat olisivat narkofoobikkoja. Haluan nyt todeta, että en itse ainakaan suostu ottamaan tällaista sairausleimaa, fobian sairausleimaa kohdalleni, en tässä enkä muissakaan asioissa.

Vielä totean, herra puhemies, että kannabikseen usein yhdistetään ajatus siitä, että se olisi jollakin lailla vaaraton tai viaton huume. Täytyy kuitenkin muistaa se, että kannabis saattaa aiheuttaa riippuvuutta ja että se myös tutkitusti altistaa mielenterveysongelmille, esimerkiksi psykooseille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lyhyt vastauspuheenvuoro, edustaja Honkasalo.

21.40 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaivoin esille sen viikko sitten pitämäni puheenvuoron, ja en suinkaan sanonut niin, että vastustajat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 156/2020 vp

olisivat narkofoobikkoja, vaan sanoin, että huumausainepoliittista keskustelua saattaa silloin tällöin leimata tällöinen narkofobia, ja selitin sitten puheessani, mitä sillä tarkoitetaan.

On minusta tärkeää, että pysytään faktoissa myös tässä suhteessa, kun viitataan edustajakollegoiden puheenvuoroihin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.